

Μιράντα Ξαφά: Ο ΣΥΡΙΖΑ ενδιαφέρεται για τους λίγους

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

«Για να εξυπηρετηθούν οι εκλογικές σκοπιμότητες της κυβέρνησης, οι παροχές έπρεπε να φτάσουν στις τσέπες των ψηφοφόρων πριν από τις ευρωεκλογές».

Η ολοκλήρωση του τρίτου ελληνικού προγράμματος τον Αύγουστο του 2018 αποτέλεσε το συμβολικό τέλος στην κρίση χρέους της Ευρωζώνης, στην ουσία όμως σηματοδότησε τη μεταλλαγή της ελληνικής κρίσης από οξύ σε χρόνια πρόβλημα, καθώς τα μεγάλα διαχρονικά προβλήματα παραμένουν άλυτα: πολυνομία, γραφειοκρατία, ανικανότητα της κρατικής μηχανής, διαφθορά και φοροδιαφυγή, πελατειακή διαχείριση της εξουσίας, χρεοκοπημένο συνταξιοδοτικό σύστημα.

Στο διάγγελμα-παρωδία από την Ιθάκη τον περασμένο Αύγουστο, σε κάποιο διάλειμμα των διακοπών του στη γνωστή θαλαμηγό, ο κ. Τσίπρας υπερηφανεύθηκε ότι «έβγαλε την Ελλάδα από τα μνημόνια» και κατηγορήσε τα κόμματα της αντιπολίτευσης για την κρίση χωρίς να αποδεχθεί καμία ευθύνη για την καταστροφική διαπραγμάτευση του 2015 που κόστισε στην Ελλάδα τουλάχιστον 100 δισ. Μαραθώνιες αξιολογήσεις που έκλειναν στο παρά πέντε της χρεοκοπίας,

καθυστέρησαν την ανάκαμψη και απομάκρυναν τους επενδυτές. Τώρα που τελειώσαν τα χαμηλότοκα δανεικά από τους Ευρωπαίους, τα πράγματα δυσκολεύουν διεθνώς. Μάλλον δεν έφτασε τη χώρα στην Ιθάκη ο κ. Τσίπρας, κοντά στις Σειρήνες βρίσκεται και μοιάζει να σαγηνεύεται από το τραγούδι του λαϊκισμού όσο πλησιάζουν εκλογές, παρότι δεμένος στο κατάρτι της μεταμνημονιακής εποπτείας. Ο παραλληλισμός με την «Οδύσσεια» δεν είναι αβάσιμος. Οι σύντροφοι του ΣΥΡΙΖΑ το 2015, όταν το καράβι πλησίαζε την Ιθάκη, από άγνοια και ιδεοληψία άνοιξαν τον ασκό του Αιόλου και κατέληξαν στη χώρα των ανθρωποφάγων Λαιστρυγόνων, βάζοντας τη χώρα σε νέες περιπέτειες.

Στη διάρκεια των μνημονίων, μεταρρυθμίσεις απολύτως αναγκαίες για μία ανεπτυγμένη ευρωπαϊκή χώρα είτε δεν έγιναν, είτε νομοθετήθηκαν αλλά δεν υλοποιήθηκαν, εγκλωβισμένες σε έναν κυκεώνα εφαρμοστικών διατάξεων. Η «αποπολιτικοποίηση» της δημόσιας διοίκησης, η επιτάχυνση της απονομής Δικαιοσύνης, το άνοιγμα των επαγγελματιών και των αγορών στον ανταγωνισμό, η απλοποίηση της αδειοδότησης επενδύσεων, το κτηματολόγιο και ο χωροταξικός σχεδιασμός έχουν μείνει στα χαρτιά ή δεν έχουν ολοκληρωθεί.

Την ώρα που απόλυτη προτεραιότητα είναι η τόνωση της παραγωγής με μείωση της υπερφορολόγησης και ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων, ο κ. Τσίπρας επέλεξε να διανείμει κοινωνικά μερίσματα εξαγοράζοντας πολιτικά οφέλη. Προσπαθώντας να διαχειριστεί τη διαφαινόμενη εκλογική του ήττα, κατέφυγε στην παλαιά πρακτική της εξαγγελίας μέτρων με έντονο προεκλογικό χαρακτήρα. Με σύνθημα «ήρθε η ώρα των πολλών», ο κ. Τσίπρας ανακοίνωσε μείωση ΦΠΑ σε τρόφιμα, εστίαση και ενέργεια, φοροελαφρύνσεις για μόνιμους κατοίκους σε νησιά με μικρό πληθυσμό, αύξηση του επιδόματος θέρμανσης για τους Βορειοελλαδίτες που τόσο αντέδρασαν στη συμφωνία των Πρεσπών, φορολογικά κίνητρα για τους αγρότες, επιδοτήσεις ασφαλιστικών εισφορών για τους νέους. Κορωνίδα των ανακοινώσεων ήταν η «μόνιμη 13η σύνταξη», ύψους 350-500 ευρώ για την πλειονότητα των συνταξιούχων, με ετήσιο κόστος 800 εκατ. ευρώ. Για να εξυπηρετηθούν οι εκλογικές σκοπιμότητες της κυβέρνησης, οι παροχές έπρεπε να φτάσουν στις τσέπες των ψηφοφόρων πριν από τις ευρωεκλογές, επομένως τόσο η συνταξιοδοτική παροχή όσο και η μείωση του ΦΠΑ θα ισχύσουν άμεσα. Αυτές οι βεβιασμένες κινήσεις δημιούργησαν δύο προβλήματα:

Η προχειρότητα με την οποία σχεδιάστηκε η συνταξιοδοτική παροχή οδηγεί σε μεγάλες αδικίες. Οι συνταξιούχοι εντάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες με βάση το ύψος της σύνταξής τους. Όσοι εντάσσονται στη χαμηλότερη κατηγορία, με συντάξεις μέχρι 500 ευρώ τον μήνα (οι οποίοι έχουν εισφέρει ελάχιστα), θα εισπράξουν μία πλήρη σύνταξη. Η αμέσως επόμενη κατηγορία θα εισπράξει συμπληρωματική σύνταξη 70% της μηνιαίας, δηλαδή κάποιος με σύνταξη 510 ευρώ θα εισπράξει μόλις 357 ευρώ. Έτσι αποσυνδέονται περαιτέρω οι συντάξεις από τις εισφορές, αδικώντας όσους εισέφεραν περισσότερα, ενώ δημιουργείται νέα γραφειοκρατία προκειμένου να ταξινομούνται οι συνταξιούχοι ανά κατηγορία κάθε χρόνο. Θα ήταν πολύ απλούστερο να δοθεί το ίδιο ποσό σε όλους.

Η μείωση του ΦΠΑ στα μέσα του μήνα δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα στις επιχειρήσεις που θα πρέπει να υποβάλουν δηλώσεις απόδοσης ΦΠΑ με διαφορετικούς συντελεστές για τον Μάιο.

Ο κ. Τσίπρας δεν αρκέστηκε στα μέτρα που ανακοίνωσε. Δήλωσε ότι στο τέλος του έτους θα υπάρξουν «ακόμα θετικότερες ειδήσεις» για την υπεραπόδοση της οικονομίας που θα δώσει τη δυνατότητα για νέες παροχές. Ανακοίνωσε επίσης, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των πιστωτών, τη μη εφαρμογή της ήδη ψηφισμένης περικοπής του αφορολογήτου το 2020 που έχει ως στόχο τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης ώστε να δημιουργηθεί περιθώριο μείωσης των φορολογικών συντελεστών. Δεν εξήγησε πώς θα καλυφθεί το δημοσιονομικό κενό ύψους 2 δισ. ευρώ, άφησε όμως ανοικτό το ενδεχόμενο να μειωθεί ο στόχος για το πρωτογενές πλεόνασμα. Οι αγορές αντέδρασαν αρνητικά στην παροχολογία, με πτώση στο Χρηματιστήριο και αύξηση της απόδοσης των ομολόγων. Στις σημερινές συνθήκες μειωμένης διάθεσης για ανάληψη ρίσκου, οι αγορές είναι πιο απαιτητικές από τους πιστωτές, οι οποίοι απέφυγαν τα σχόλια ενόψει ευρωεκλογών. Ο διοικητής της ΤτΕ κ. Στουρνάρας προσπάθησε να βάλει φρένο στην ανεύθυνη παροχολογία, δηλώνοντας ότι δεν υπάρχει δημοσιονομικός χώρος για παροχές φέτος, δεδομένου του στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ.

Είναι προκλητικά ανακόλουθη η επιστροφή στις παλαιότερες πελατειακές πρακτικές από μία κυβέρνηση που ισχυρίζεται ότι πρεσβεύει το «καινούργιο». Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν βασίζονται αποκλειστικά σε μυωπική μικροπολιτική σκοπιμότητα και όχι σε αναπτυξιακή στρατηγική. Αν το «καινούργιο» αναφέρεται στον ανυπόληπτο τρόπο με τον οποίο μεταχειρίζεται τους θεσμούς και στον εκχυδαϊσμό του δημόσιου λόγου, μόνο ζημιά επιφέρει στη λειτουργία της δημοκρατίας και της οικονομίας.

Αν πράγματι ενδιαφερόταν για τους πολλούς, ο κ. Τσίπρας θα συνέχιζε τις μνημονιακές μεταρρυθμίσεις που έχουν ως στόχο την επιτάχυνση της ανάπτυξης. Ανάπτυξη δεν γίνεται με επιδοματική λαίλαπα, χρειάζονται επενδύσεις. Ο κ. Τσίπρας το αναγνώρισε έμμεσα, δηλώνοντας ότι τα μέτρα που ανακοίνωσε για... το 2020 είναι «πιο αναπτυξιακά». Μόνο που δεν θα είναι ο ίδιος στην κυβέρνηση για να τα υλοποιήσει. Εν τω μεταξύ, η κυβέρνηση νομοθετεί ρυθμίσεις που εμποδίζουν την απρόσκοπτη λειτουργία των αγορών, όπως η αύξηση του κατώτατου μισθού και η επιστροφή στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας που ίσχυαν πριν από την κρίση. Ο υπουργός κ. Σπίρτζης συντάσσεται με τον αναχρονιστικό συνδικαλισμό, που παλεύει να μην αλλάξει τίποτε στη χώρα. Αναζητεί τρόπους να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην αγορά ταξί, καταργώντας ηλεκτρονικές πλατφόρμες (Uber, Beat). Ο δήθεν «πολέμιος της διαπλοκής» έφτασε να καταθέσει ως μάρτυρας υπεράσπισης σε δικαστήριο που εκδικάζει αστική διαμάχη μεταξύ πολιτών (Beat εναντίον του αρχισυνδικαλιστή Λυμπερόπουλου) για να κερδίσει τις ψήφους μιας συντεχνίας! Κάθε περιορισμός που θέτει το κράτος γεννά προσόδους σε ομάδες συμφερόντων που συνεπάγονται βαρύτατο κόστος για όλους μας. Ο επικεφαλής του ΔΝΤ για την Ελλάδα, κ. Ντόλμαν, επισήμανε πρόσφατα ότι το κόστος μεταφοράς με ταξί έχει αυξηθεί πολύ πάνω από τον τιμάρθμο τα τελευταία χρόνια. Το ίδιο συμβαίνει σε πολλές άλλες υπηρεσίες. Ποιοι κερδίζουν από αυτό; Οι πολλοί ή μήπως οι λίγοι;

** Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι senior scholar στο Centre for International Governance Innovation (CIGI) και αντιπρόεδρος της Δράσης.*